

13DD 51 – III (123)

B.A. III Semester Degree Examination, Nov./Dec. 2013

BASIC SANSKRIT

रघुवंशः षष्ठः सर्गः, व्याकरणं

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

I. अनुवादं कृता विवृणुत (व्रयाणां) :

म्होरन्तु धार्घाऽठैरि, एवं रीरि:

Translate and explain **any three** of the following :

1) रतेगर्थहीतानुनयेन कामं

प्रत्यर्पित स्वांगमिवेश्वरेण ।

काकुस्थमालोकयतां नृपाणां ।

मनो बभू वे द्वुमतीनिराशम् ॥

2) असौमहाकालनिकेतनस्य ।

वसन्तदूरे किल चइमौले: ।

तमिस्र पक्षेऽपि सह प्रियाभिः

ज्योत्स्नावतो निर्विशति प्रदोषान् ॥

3) विन्हयस्य संस्तम्भयिता महाद्रेः ।

निः शेष पीतो जिञ्जित सिन्धुराजः ।

प्रीत्याश्वमेधावभृताद्र्मर्तेः

सौस्नातिको यस्य भवत्यगस्त्यः ॥

4) संचारिणी दीपशिखेव शत्रौ यं यं

व्यतीयाय पतिंवरा सा ।

नरेन्द्रमार्गाद्व इव प्रपेदे विवर्ण भावं

स सभूमिपालः ॥

18

5) शशिन मुपगातेयं कौमुदी मेघमुक्तं ।
 जलनिधिमनुरूपं जहृकन्याव तीर्णा ।
 इति समगुणयोग ग्रीतयस्त्र पौरा: ।
 श्रतवणकदु नृपाणां एकवाक्यं विवरुः ॥

II. व्रथाणां ससन्दर्भं व्याख्यात ।

म्हूरक्षे शैदध्वं द्योदने न्नूष्ट्वैर्सिरि.

Reference to the context **any three** of the following :

- 1) कल्प हुमाणामिव पारिजातः ।
- 2) भिन्नरुचिर्हि लोकः ।
- 3) सकौस्तुभं हेपयतीव कृष्णम् ।
- 4) रत्नं समागच्छतु काश्चनेन ।
- 5) मृप्पात्र शेषमकरोत् विभूतिम् ॥

III. टिप्पणी लिखत । (द्वेकृते) :

वरदक्षे छेष्ट्वै उर्वरीः

- 1) रघुवंशमहाकाव्यं
- 2) सुनन्दा
- 3) शंगारचेष्टा:
- 4) रघुमहाराजः ।

IV. कालिदास कवे: कालदेशकृति अधिकृत्य लिखत :

कालदासन काल, देव, कुटीगळन्नू कुरितु उर्वरी.

अथवा

इन्दुमत्या: स्वयंवरं वर्णयत ।

शैदम्मुतियू न्नू यैवरवन्नू वैर्सिरि.

12

10

10

10

V. एकवाक्येन उत्तरं लिखत । (दशानां) : 10

- 1) प्रतिहारीका ?
- 2) अजमहाराजस्य पिता कः ?
- 3) सहस्रबाहुः कः ?
- 4) कालिदास विरचित कृतयः कति ?
- 5) रघुवंशकाव्ये कति सर्गाः सन्ति ?
- 6) तार्क्ष्यः कः ?
- 7) विन्ध्य पर्वतस्य संस्तम्भयिता कः ?
- 8) समुद्रस्य जलं कः पीतवान्
- 9) कार्तवीर्यार्जुनः कं बन्धनं कृतवान् ?
- 10) कौस्तुभ मणिं कः घृतवान् ?
- 11) गंगा यमुनयोः संगमः कुत्र भवति ?
- 12) मन्मथं कः दग्धवान्.

VI. अ) सन्धिं विभज्य नाम लिखत (पंचानां) : 10

॥ददन्तु स०८ च॒दिष्मि, छं॒री॒ः:

- 1) वाग्भूषणं
- 2) तेऽपि
- 3) ततश्च
- 4) वर्णोषधिः
- 5) मध्वाचार्यः
- 6) नायकः
- 7) कवीश्वराः
- 8) नास्ति.

B.A. III Semester Degree Examination, Nov./Dec. 2013

OPTIONAL SANSKRIT

प्रतिज्ञायौगन्धरायणं, नाटक साहित्यं

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- सूचना :** 1) संस्कृतभाषायां मातृभाषायां वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत । (8)
2) संस्कृत प्रश्नानां संस्कृते वा उत्तरं लिखत । (4)

I. अनुवादं कृत्वा विवृणुत (द्वे कृते) :

10

धार्मांडरिस एवरीसी. बैंकाद एरडेचै.

1) काष्ठादमिर्जायिते मथ्यमानात् ।

भूमिस्तोयं खन्यमाना ददाति ।

सोत्साहानां नास्थसाध्यं नराणां ।

मार्गारब्धाः सर्वयन्ताः फलन्ति ॥

2) कुलं तावच्छ्लाध्यं प्रथममभिकांक्षे हि मनसा ।

ततः सानुक्रोशं मृदुरपि गुणोह्योष बलवान् ।

ततो रूपे कान्तिं न खलु गुणतः स्त्रीजन भयात् ।

ततो वीर्योदयं न हि न परिपाल्या युक्तयः ॥

3) स्नातस्य यस्य समुपस्थित दैवतस्य ।

पुण्याह घोष विरमे पठा नदन्ति ।

तस्यैव कालविभवात् तिथिपूजनेषु ।

दैवप्रणाम चलिता निगला: स्वनन्ति ॥

4) अदत्तेत्यागता लज्जा दत्तेति व्यथितमनः ।

धर्म स्नेहान्तरे न्यस्ता दुःखिता खलु मातरः ॥

II. त्रयाणां ससन्दर्भं व्याख्यात ।

12

संदर्भं देवान् मुरौरन् शृङ्खलैःिैर्।

- 1) मोचयामि न राजानं नास्मि यौगन्धरायणः ।
- 2) दिष्ट्या शरीरं घर्षितं न तेजः ।
- 3) जग्रतोऽपि बलवत्तरः कृतान्तः ।
- 4) नीते रत्ने भाजने को निरोधः ।
- 5) सर्वं हि सैन्यमनुरागमृते कलत्रम् ।

III. द्वे कृते टिप्पणीं लिखत ।

10

वर्णकृद्धृते धैर्यान्ने चर्यारिै।

- 1) महासेन
- 2) प्रवेशकः
- 3) भरतवाक्यम्
- 4) उदयनः

IV. यौगन्धरायणस्य पात्रचित्रणं कुरुत ।

8

योगं धरायेन व्याप्तु चित्रैैरिै।

अथवा

भासस्य बृहत्कथाधारित नाटकानि अधिकृत्य प्रबन्ध लिखत ।

भृक्तुष्ठाधारित भास कैव्य नाटकगान्ने कुरितु पूर्वान्ध चर्यारिै।

V. टिप्पणीं लिखत । (द्वे कृते) :

16

- 1) उत्तरामचरितं
- 2) मृच्छकटिकं
- 3) वेणीसंहारः
- 4) नागानन्दं

VI. कालिदासकवे: नाटकानि अधिकृत्य निबन्धं लिखत ।

कालिदास कविय नाटकगैरिका कुरितु निबन्धं भरेयीरि.

अथवा

विशाखदत्तकवे: मुद्राराक्षस नाटकमधिकृत्य लिखत ।

विशाखदत्त कविय 'मुद्राराक्षस' नाटक 'वन्न' कुरितु भरेयीरि.

VII. एकवाक्येन उत्तरं लिखत । (दशानां) :

10

1) प्रतिज्ञायौगन्धरायणस्य कर्ता कः ?

1) भासः 2) भवभूतिः 3) शूद्रकः

2) वत्सराजः कः ?

1) महासेनः 2) उदयनः 3) काशीराजः

3) उदयनस्य वीणायाः नाम ?

1) तन्त्री 2) मधुरा 3) घोषवती

4) बृहत्कथाधारितं नाटकं इदम् ।

1) प्रतिज्ञा यौगन्धरायणः 2) पंचरात्रं 3) प्रतिमानाटकं

5) प्रतिज्ञायौगन्धरायण नाटके कति अंकाः सन्ति ?

1) पंच 2) चत्वारि 3) सप्त

6) नाट्यशास्त्रस्य रचयिता ।

1) भासः 2) शूद्रकः 3) भरतमुनिः

7) वेणी संहार नाटकस्य रचयिता ।

1) भट्टनारायणः 2) भवभूतिः 3) दण्डिः

8) काव्येषु किं रम्यम् ?

1) गद्यं 2) नाटकं 3) चम्पू

9) रूपकं कति विधम् ?

- 1) पञ्च 2) त्रीणि 3) दश

10) नाटकस्य आदिमं श्लोकं वदन्ति ?

- 1) नान्दी 2) प्रवेशकः 3) स्थापना

11) वासवदत्तायाः माता एषा ।

- 1) दासी 2) अगांरवती 3) सुनन्दा

12) यौगन्धरायणः कस्य मन्त्री ?

- 1) महासेनस्य 2) मैत्रेयस्य 3) उदयनस्य

IV. वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

१) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

२) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

३) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

४) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

५) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

६) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

७) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

८) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

९) वौल्यवायाय आवचित्रणं तु तत् ।

कठासामठाऽ (८) हास्य (८) ग्राम (८)

